

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kuluttajaneuvonnan
järjestämisestä kunnassa**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että nykyinen laki kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa korvataan kokonaan uudella lailla. Kuluttajaneuvonnan järjestämistapaa koskevia säännöksiä ehdotetaan esityksessä muutettavaksi niin,

että kunnat voisivat nykyistä vapaammin itse päättää neuvonnan järjestämisestä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun eduskunta on hyväksynyt sen.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	2.2. Norja.....	6
1. Nykyinen tilanne	3	2.3. Tanska	7
1.1. Laki kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa.....	3	3. Muutoksen syyt	7
1.2. Kuluttajaneuvonnan järjestämistapa ..	3	3.1. Kuluttajaneuvonnan tehtävät.....	7
1.3. Kunnallisen kuluttajaneuvonnan laajuus.....	3	3.2. Kuluttajaneuvonnan järjestämistapa ..	8
1.4. Kuluttajaneuvonnan sisältö	4	3.3. Kuluttajaneuvonnan ohjaus ja suunnittelu.....	9
1.4.1. Yleistä	4	4. Asian valmistelu	9
1.4.2. Yleinen kuluttajavalistus	4	4.1. Valmisteluelimet	9
1.4.3. Henkilökohtainen neuvonta....	5	4.2. Lausunnonantajat.....	9
1.4.4. Avustaminen ristiriitatilanteissa.	5	5. Esityksen taloudelliset vaikutukset	10
1.4.5. Seurantatehtävät.....	5	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10
1.4.6. Kuluttajaviranomaisten avustaminen.....	6	1. Laki kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa	10
1.5. Kuntien tietojenanto kuluttajaneuvontatoiminnasta	6	2. Voimaantulo	12
1.6. Kuluttajaneuvonnan suunnittelu.....	6	LAKITEKSTI.....	12
2. Tilanne Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa	6		
2.1. Ruotsi.....	6		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Laki kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa

Laki kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa (39/78) ja asetus kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa (608/78) tulivat voimaan 1 päivänä syyskuuta 1978.

Lain 1 §:n mukaan kunnan velvollisuutena on järjestää kuluttajaneuvontaa. Lain 8 §:ssä säädettiin aikaisemmin, että valtioneuvosto määrää ajankohdan, josta lukien kunnan on viimeistään aloitettava kuluttajaneuvonta. Vuosina 1978—1988 aloittamismääräyksiä annettiin vuosittain siinä määrin kuin valtion tulo- menoarviossa oli osoitettu varoja tähän toimintaan suoritettavaan valtionosuuteen.

Kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annettu laki (1273/88) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1989. Tämän lain säätämisen yhteydessä muutettiin kunnalliseen kuluttajaneuvontaan suoritettavan valtionosuuden määräytymistä. Valtionosuus kuluttajaneuvonnasta aiheutuviin perustamisiin ja käyttökustannuksiin kuuluu niihin valtionosuuksiin, jotka sisältyvät kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain perusteella suoritettavaan yleiseen valtionosuuteen.

Kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun lain 9 §:ssä säädetään, että kunnalle myönnetään kuluttajaneuvonnan järjestämiseen valtionosuutta siten kuin kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetussa laissa on säädetty. Yleinen valtionosuus kunnalle sellaisten laissa säädettyjen, muiden kuin opetus- ja sivistystoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon alueelle kuuluvien tehtävien hoitamiseen, joihin myönnettävistä valtionosuuksista on asianomaisessa laissa säädetty noudatettavaksi kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annettua lakia, määräytyy pääsäännön mukaan kunnan henkikirjoitettujen asukkaiden määrän perusteella sillä tavoin, että yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä asukas-

ta kohti kerrotaan kunnan kantokykyluokan mukaisella kertoimella.

1.2. Kuluttajaneuvonnan järjestämistapa

Kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun lain 3 §:n mukaan kuluttajaneuvontaa varten kunnassa voi olla yksi tai useampia kuluttajaneuvoja sekä tarpeellinen määrä muita viranhaltijoita ja työntekijöitä. Kuluttajaneuvoja voi olla sivutoiminen. Lain 6 §:n mukaan kunnat voivat tehdä sopimuksen kuluttajaneuvonnan hoitamisesta yhteistoiminnassa. Kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetussa asetuksessa säädetään kuluttajaneuvojan tehtävistä ja kuluttajaneuvojan kelpoisuusehdoista.

1.3. Kunnallisen kuluttajaneuvonnan laajuus

Kun valtionosuusjärjestelmä kunnalliseen kuluttajaneuvontaan muuttui vuoden 1989 alussa, kuluttajaneuvonta ei vielä kattanut koko maata. Vuoden 1988 lopussa valtionosuuteen oikeuttavaa kunnallista kuluttajaneuvontaa järjestettiin 54 kuluttajaneuvonta-alueella. Lisäksi toiminta oli periaatteessa käynnistynyt muutamalla neuvonta-alueella, joissa kuluttajaneuvojen virat olivat kuitenkin täyttämättä. Toiminta kattoi 180 kuntaa ja lisäksi kahdeksan kuntaa, joissa tai joiden yhteistoiminta-alueella neuvojan virkaa ei ollut täytetty. Toiminta kattoi vuoden 1988 lopussa noin 68 % koko väestöstä.

Kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain mukaan määräytyvää laskelmallista valtionosuutta on vuoden 1989 alusta lähtien myönnetty kaikille kunnille. Kunnallisen kuluttajaneuvonnan osalta tämä on synnyttänyt erityisongelmia, koska neuvonta ei, toisin kuin muut niistä lakisääteisistä tehtävistä, joihin yleistä valtionosuutta suoritetaan, vielä lain voimaan tullessa ulottunut maan kaikkiin kuntiin. Tämän vuoksi kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annettua lakia muutettiin vuonna 1990 siten,

että niiden kuntien, jotka eivät vielä anna kuluttajaneuvontaa, tulee aloittaa neuvonta 1 päivään tammikuuta 1992 mennessä.

Eräät kunnat, joissa kuluttajaneuvontaa ei ole aikaisemmin järjestetty, ovat vuosien 1989 ja 1990 aikana liittyneet olemassa oleviin kuluttajaneuvonta-alueisiin. Yksi toiminnan aloittanut kunta on eronnut toisen kunnan kanssa yhteisestä kuluttajaneuvonta-alueesta ja jatkanut toimintaa yksinään. Vuoden 1990 lopussa kuluttajaneuvonnan piirissä oli kaikkiaan 198 kuntaa. Yhdellä kuluttajaneuvonta-alueella oli kolme kuluttajaneuvojan virkaa, neljällä alueella kaksi ja muilla 56 alueella yksi neuvojan virka. Viimeksimainituista neljä kuluttajaneuvojaa on osa-aikaista, muut ovat kokopäivätoimisia. Kuluttajaneuvonnan aloittaminen on vireillä varsin monessa kunnassa, joka ei ole vielä neuvontaa järjestänyt.

1.4. Kuluttajaneuvonnan sisältö

1.4.1. Yleistä

Kuluttajaneuvonnan tehtävät on määritellyt kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun lain 2 §:ssä seuraavasti:

”Kuluttajaneuvonnassa:

1) annetaan tietoja ja valistusta kulutushyödykkeistä, niiden hinnasta, laadusta ja markkinoinnista sekä kuluttajan asemasta;

2) avustetaan kuluttajaa yksittäisessä elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä ristiriitatilanteessa selvittämällä asiaa ja pyrkimällä sovintoratkaisuun; sekä

3) ohjataan kuluttaja asianmukaiseen oikeus-
suojaelimeen.

Kuluttajaneuvontatoimintaan voidaan liittää myös neuvonnan kannalta tarpeellista kulutushyödykkeen laadun, hinnoittelun ja markkinoinnin seurantaa.”

Kuluttajaneuvojan tehtävistä on tämän lisäksi säädetty yksityiskohtaisemmin kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetussa asetuksessa. Kuluttajaneuvojan tehtävät jakautuvat seuraaviin osa-alueisiin: yleinen kuluttajavalistus, henkilökohtainen neuvonta, kuluttajan avustaminen ristiriitatilanteessa, kuluttajaneuvontaan liittyvät seurantatehtävät ja kuluttajaviranomaisten avustaminen. Lisäksi

kunnan on annettava vuosittain kuluttajavirastolle tietoa kuluttajaneuvonnasta.

1.4.2. Yleinen kuluttajavalistus

Kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun asetuksen 1 §:n mukaan kuluttajaneuvojan tulee omasta aloitteestaan säännöllisesti ja kunnan asukkaat mahdollisimman laajalti tavoittavin keinoin antaa tietoja ja valistusta kuluttajan asemasta sekä kulutushyödykkeistä ja niiden hankkimiseen ja käyttöön liittyvistä kysymyksistä. Hänen on tässä tarkoituksessa järjestettävä valistustilaisuuksia eri puolilla kunnan aluetta sekä muutoinkin käytettävä kunnan kotitaloudet, työpaikat, oppi- ja muut laitokset sekä yhteisöt tavoittavia tiedonvälityskeinoja neuvonnan antamisessa.

Vuonna 1990 järjestettiin koko maassa kaikkiaan 1 949 esitelmä-, luento-, kurssi-, keskustelu- tai muuta vastaavaa tilaisuutta, joissa kuluttajaneuvoja on antanut yleistä kuluttajavalistusta. Suurin osa näistä on pidetty kouluissa ja oppilaitoksissa. Kohderyhmänä ovat useimmin olleet peruskoulun ylimmän luokan tai lukion oppilaat sekä ammatillisissa oppilaitoksissa ja kurssikeskuksissa opiskelevat. Muita kohderyhmiä ovat olleet sosiaalityöntekijät, kodinhoitajat ja kotiaivustajat, varusmiehet, vangit, eläkeläiset ja pakolaiset. Kuluttajaneuvojat ovat käyneet myös luennoimassa elinkeinonharjoittajille järjestetyillä kursseilla.

Edellä mainituissa vuonna 1990 järjestetyissä tilaisuuksissa kuluttajaneuvojen aiheena oli useimmiten kuluttajansuojalain (38/78) sisältö ja kuluttajaneuvojan tehtävät. Lisäksi valistustilaisuuksissa on monesti käsitelty luottokauppaa ja talouden suunnittelua. Osa valistustilaisuuksista on koskenut rajatumpia alueita, kuten käytetyn auton ostamiseen liittyviä kysymyksiä, asunnon ostoon, rakentamiseen ja remontointiin liittyviä kysymyksiä, hintamerkintöjä, seuramatkoja, tuoteturvallisuutta, vakuutuksia, tietosuojaa, kulutusta ja ympäristöä, säästämistä ja maksutapoja, vanhusten asemaa kuluttajina ja nuoren kodin perushankintoja.

Kuluttajaneuvojat järjestävät myös joko yksin tai yhteistyössä muiden kanssa näyttelyitä. Merkittävä osa kuluttajaneuvojen yleistä kuluttajavalistusta välittyy myös tiedotusvälineiden kautta. Usealla kuluttajaneuvojalla on

vakituinen palstansa maakunnallisessa sanomalehdessä tai paikallislehdessä.

1.4.3. Henkilökohtainen neuvonta

Kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun asetuksen 2 §:n mukaan kuluttajaneuvojan on annettava kuluttajalle tämän pyynnöstä neuvoja ja opastusta, joiden avulla kuluttaja voi mahdollisimman hyvin tehdä ratkaisuja sekä turvata etunsa ja oikeutensa.

Kuluttajien yhteydenotoista kuluttajaneuvojiin on noin yksi kolmasosa tiedusteluja ja kaksi kolmasosaa valituksia, vaikka monessa tapauksessa yhteydenoton luokitteleminen tällä tavoin onkin käytännössä vaikeaa.

Vuonna 1990 kuluttajaneuvojille tulleesta runsaasta 27 000 tiedustelusta noin puolet on ollut sellaisia, joissa halutaan tietää kuluttajan oikeuksista ja velvollisuuksista tai lainsäädännöstä yleensä. Vajaa kolmasosa taas on hyödyketiedusteluja, joissa kysytään opastusta hyödykkeen hankkimiseen ja valintaperusteisiin tai tietoja vertailutesteistä, huollosta, tarvittavista hoitotoimenpiteistä ja muista vastaavista seikoista. Noin viidesosassa tiedusteluja kuluttaja pyytää budjettineuvontaa tai tietoja erilaisista maksutavoista ja niiden keskinäisistä edullisuuksista tai vastaavanlaista opastusta. Noin neljä viidesosaa hyödyketiedusteluista koski tavaroita ja viidesosa palveluksia.

1.4.4. Avustaminen ristiriitatilanteessa

Kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun asetuksen 3 §:n mukaan kuluttajaneuvojan tehtävänä on avustaa kuluttajaa tämän oikeuksien selvittämiseksi ja turvaamiseksi yksittäistapauksessa

1) selvittämällä tapaukseen liittyviä tosiseikkoja;

2) selvittämällä ja ohjaamalla, millaisiin toimenpiteisiin kuluttaja voi esillä olevassa tapauksessa ryhtyä;

3) pyrkimällä tapauksen, sitä koskevien säännösten ja niiden aiemman soveltamiskäytännön selvittelyn avulla edistämään sovintoratkaisun aikaansaamista ottamalla tarvittaessa yhteys elinkeinonharjoittajaan; sekä

4) opastamalla kuluttajaa saamaan asia toimivaltaisen oikeussuojaelimen käsittelyyn.

Vuonna 1990 tuli kuluttajaneuvojille runsaat 52 000 valitusta.

Niissä kunnissa, jotka ovat olleet kuluttaja-

neuvonnan piirissä, on noin 95 % valitusasioista pystytty ratkaisemaan paikallistasolla. Niissä tapauksissa, jotka eivät ratkea paikallisesti, neuvoja antaa kuluttajalle opastusta asian saatamiseksi käsiteltäväksi toimivaltaisessa oikeussuojaelimessä. Useimmiten asia saatettaneen ensi vaiheessa kuluttajavalituslautakunnan käsiteltäväksi.

Valitusasioista huomattavan osan ovat viime aikoina muodostaneet asuntokauppaan, kiinteistönvälittäjän palveluksiin, rakentamiseen ja asuntojen korjauksiin liittyvät asiat. Käytettyjen autojen kaupasta syntyy niin ikään huomattavan paljon valituksia. Esiin ovat nousseet myös erilaiset palvelumaksut ja laskutuslisät kuljetusten ja toimitusten yhteydessä, koti- ja postimyynnin ongelmat, seuramatkaehdot — etenkin matkatoimistojen konkurssien yhteydessä — kulutusluotot ja eräät markkinointikampanjat, ennen muuta aikakauslehtien markkinointi.

1.4.5. Seurantatehtävät

Kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun lain 2 §:n 2 momentin mukaan kuluttajaneuvontatoimintaan voidaan liittää myös neuvonnan kannalta tarpeellista kulutushyödykkeen laadun, hinnoittelun ja markkinoinnin seurantaa. Kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun asetuksen 4 §:n mukaan kuluttajaneuvojan on ilmoitettava hyödykkeiden laadun, hinnoittelun ja markkinoinnin seurannassa havaitsemistaan ilmeisistä rikkomuksista tai ongelmista toimivaltaiselle viranomaiselle.

Kuluttajaneuvojien käytännön työssä on markkinoinnin seuranta merkittävällä sijalla. Viime aikoina on kuluttajaneuvojien seuranta-työ painottunut erityisesti hintamarkkinointiin, jota sääntelevä asetus kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamisesta markkinoinnissa (9/89) tuli voimaan helmikuussa 1989. Kuluttajaneuvojat seuraavat myös, millä tavoin kuluttaja-asiamiehen markkinointiohjeita noudatetaan käytännössä.

Kuluttajaneuvojien oman paikkakuntansa elinkeinonharjoittajille antama yleinen informaatio markkinoinnin valvontaa ja sopimusehtojen sovittelua koskevista kuluttajansuojasäännöksistä samoin kuin kuluttaja-asiamiehen vakiintuneesta käytännöstä valvonnassa näiltä osin on ollut omiaan estämään ennalta lainvas-

taista menettelyä elinkeinotoiminnassa. Kun kuluttajaneuvoja on huomauttanut suoraan paikkakunnallaan toimivalle elinkeinonharjoittajalle havaitsemistaan puutteista ja virheellisyyksistä markkinoinnissa tai käytetyissä sopimusehdoissa, on tilanne useassa tapauksessa saatu nopeasti oikaistuksi ilman että kuluttajasiamiiehen on tarvinnut ryhtyä toimenpiteisiin asiassa.

Kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamista koskevien säännösten vastaisesta markkinoinnista kuluttajaneuvojat ilmoittavat tavallisesti lääninhallituksille. Havaitsemistaan tuoteturvallisuuslain soveltamisalaan kuuluvista vaarallisista kulutustavaroista kuluttajaneuvojat ilmoittavat joko kunnan terveyslautakunnan alaisille virkamiehille tai kuluttajavirastolle.

1.4.6. Kuluttajaviranomaisten avustaminen

Kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun asetuksen 4 §:n 2 momentin mukaan kuluttajaneuvojan on pyynnöstä hankittava tietoja muille kuluttajaviranomaisille näiden käsittelemissä asioissa sekä mahdollisuuksien mukaan seurattava näiden viranomaisten päätösten noudattamista. Käytännössä on tällöin lähinnä kysymys markkinatuomioistuimen ja kuluttajasiamiiehen ratkaisujen noudattamisen seuraamisesta.

Kuluttajasiamiiehen ja kuluttajavalituslautakunnan työn kannalta kuluttajaneuvojien apu on varsin välttämätöntä. Kuluttajavalituslautakunnan avustaminen merkitsee käytännössä tietojen hankkimista lautakunnan käsittelemissä valitusasioissa. Kuluttajasiamiestä neuvojat avustavat muun muassa seuraamalla paikallistason markkinointia kulloinkin huomion kohteena olevilla toimialoilla. Kuluttajavirastoa ja kuluttajatutkimuskeskusta ja joissakin tapauksissa myös muita viranomaisia tai tutkimuslaitoksia kuluttajaneuvojat voivat niin ikään avustaa paikallistason tutkimus- ja selvityssaineiston hankkimisessa.

1.5. Kuntien tietojenanto kuluttajaneuvontatoiminnasta

Kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun asetuksen 5 §:n mukaan kunnan on annettava vuosittain kuluttajavirastolle tietoja kuluttajaneuvonnasta. Tiedot annetaan käyt-

täen tätä varten vahvistettua lomaketta. Kuluttajavirasto laatii tiedoista vuosittain yhteenvedon.

1.6. Kuluttajaneuvonnan suunnittelu

Aikaisemmin kauppa- ja teollisuusministeriö hyväksyi vuosittain viittä seuraavaa kalenterivuotta varten tavoitteellisenä noudatettavan valtakunnallisen suunnitelman, jossa määriteltiin valtakunnalliset tavoitteet kuluttajaneuvonnan laajentamisesta ja toiminnan painopisteistä. Valtioneuvoston vuonna 1989 tekemän päätöksen (J 349/01/88) mukaisesti kunnallisen kuluttajaneuvonnan suunnittelu on kuitenkin siirretty osaksi toiminta- ja taloussuunnittelua.

2. Tilanne Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa

2.1. Ruotsi

Ruotsissa maan 284 kunnasta 266 harjoittaa kuluttajaneuvontaa. Näissä kunnissa asuu noin 97 % maan väestöstä. Kunnallinen kuluttajaneuvonta (kommunal konsumentvägledning) ei ole lakisääteistä. Kunnat voivat vapaasti päättää, millä tavoin toiminta järjestetään ja kuinka paljon kunnalliseen kuluttajaneuvontaan käytetään varoja. Suoranaista valtionapua ei kuluttajaneuvontaan suoriteta. Kuitenkin kuluttajavirasto (konsumentverket) valmistaa valistusaineistoa kuntien käyttöön. Tuottamastaan aineistosta kuluttajavirasto perii osittain maksuja. Kuluttajavirasto järjestää myös koulutusta kunnallisille kuluttajaneuvojille. Edelleen kuluttajavirastolla on ollut yhteisiä selvityshankkeita eräiden kuntien kanssa.

Kun kunnat voivat itse vapaasti päättää kuluttajaneuvonnassa, neuvonnan laajuus ja sisältö vaihtelee tuntuvasti eri kunnissa.

2.2. Norja

Norjassa kuluttajaneuvostolla (forbrukerrådet), joka on pääasiassa valtion rahoituksella toimiva kuluttajaviranomainen, on keskustuomistonsa ohella kussakin läänissä toimisto (fylkeskontor). Läänejä on kaikkiaan 19. Toimistoissa palkattuja toimihenkilöitä on 4–5.

Toimistojen henkilöstö antaa henkilökoh-

taista neuvontaa ja sovittaa riita-asioita. Jos riita-asia ei päästä ratkaisuun, asiat ohjataan kuluttajaneuvostoon tai alakohtaisiin valituslautakuntiin (forbrukertvistutvalg). Toimistot välittävät myös kuluttajapolitiittista aineistoa sekä järjestävät tai toteuttavat valituskampanjoita alueellaan.

On pyritty saamaan kuntiin kuluttaja-asioita hoitava elin (nemnd), mutta toiminta ei ole käynnistynyt. Paikallisen kuluttajatoiminnan järjestämistä suunnittelemaan on asetettu työryhmä.

2.3. Tanska

Tanskassa paikallisesta kuluttajaneuvonnasta huolehtivat yksityiset järjestöt. Maan eri puolilla toimii 26 paikallista kuluttajaryhmää. Monella niistä on edustus valtakunnallisessa kuluttajaneuvostossa (forbrugerrådet), joka on yksityinen, pääasiassa valtion rahoituksella toimiva riippumaton etujärjestö. Paikalliset kuluttajaryhmät antavat henkilökohtaista neuvontaa, käsittelevät valituksia ja ottavat kantaa paikallisiin kuluttajapolitiittisiin kysymyksiin.

3. Ehdotuksen sisältö

3.1. Kuluttajaneuvonnan järjestäminen ja kuluttajaneuvonnan tehtävät

Ehdotuksen mukaan kunnallinen kuluttajaneuvonta olisi vastaisuudessa kunnille kuuluva lakisääteinen tehtävä. Kuluttajaneuvonnan tehtävät määriteltäisiin yleisessä muodossa niin, että kunnat voisivat aikaisempaa itsenäisemmin itse päättää toiminnan painopistealueista ja yksityiskohdista.

Kunnallista kuluttajaneuvontaa koskevan lainsäädännön voimassaoloaikana saadut kokemukset tekevät tarkoituksenmukaiseksi määrittää kuluttajaneuvonnan tehtävät laissa uudella tavalla. Tehtäväalueet olisivat kuitenkin paljolti samanlaiset kuin kuluttajaneuvonnassa nykyisin.

Kunnallisessa kuluttajaneuvonnassa keskeisellä sijalla tulisi jatkossakin olemaan ensinnäkin oma-aloitteinen yleinen kuluttajavalistus samoin kuin henkilökohtainen neuvonta kuluspäästösten kannalta merkittävistä asioista sekä kuluttajan asemasta. Kuluttajavalistuksen tarkoituksenmukaisin toteuttamistapa voi eri

kunnissa olla paikallisista olosuhteista johtuen erilainen. Paikallistason erityiset ongelmat ja erityispiirteet on syytä ottaa huomioon etenkin yleistä kuluttajavalistustoimintaa ja sen muotoja suunniteltaessa. Eri ajankohtana saattavat esimerkiksi voimaan tuleva uusi lainsäädäntö, ilmenneet huomattavat kuluttajaongelmat tai kuluttajaviranomaisten painopistealueet vaikuttaa neuvonnan sisältöön. Kuluttajaneuvonnassa on asetettava tavoitteeksi, että ihmisten kuluskäyttäytyminen ja kulusarvostukset mukautetaan niihin ehtoihin, joita elinympäristön pilaantumisen ehkäiseminen asettaa. Kuluttajaneuvonnassa on siten vastaisuudessa erityisesti korostettava kuluksen ja tuotteiden ympäristövaikutusten huomioonottamista. Neuvonnan tulee myös pyrkiä edistämään ympäristön vaatimuksiin sopeutetun elämäntavan ja kulusmallin syntymistä.

Edellä sanottuun viitaten kuluttajaneuvonnassa on pyrittävä ohjaamaan kuluttajia muun muassa jätehuollon kannalta oikeisiin ostopäätöksiin. Lisäksi on pyrittävä edistämään kierrätystä, kierrätyskelpoisuuden ottamista huomioon sekä jätemäärän vähentämistä. Kuluttajaneuvonnassa on myös tiedotettava pohjoismaisen ympäristömerkintäjärjestelmän toiminnasta ja merkin saaneista tuotteista sekä valistettava kuluttajia markkinoilla esiintyvistä ympäristöargumenttien epäasiallisesta käytöstä.

Merkittävä osa kunnallista kuluttajaneuvontaa tulee jatkossakin olemaan kuluttajien avustaminen yksittäisessä elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä ristiriitatilanteessa. Tämä tarkoittaa asian selvittämistä ja sovintoratkaisuun pyrkimistä. Jollei sovintoon päästä kuluttajaneuvonnan avulla, kuluttaja ohjataan asianmukaiseen oikeussuojaelimeen.

Etenkin kuluttajavalituslautakunnan toiminnan kannalta on ollut ongelmallista, että suuri osa maan kunnista ei vielä ole järjestänyt kuluttajaneuvontaa. Tämän johdosta kuluttajavalituslautakunnan käsiteltäväksi on tullut joukko sellaisia asioita, jotka olisi ilmeisestikin voitu selvittää kunnallisen kuluttajaneuvonnan avulla, mikäli sitä olisi ollut saatavissa. Kuluttajaneuvonnan laajetessa kattamaan koko maa tulee tavanomaiseksi menettelyksi käytäntö, jossa ristiriitatilannetta selvitetään ja sovitellaan ensi vaiheessa paikallistasolla ja asia saatetaan vain tarvittaessa kuluttajavalituslautakunnan käsiteltäväksi.

Kuluttajaneuvonnassa osallistutaan vastai-

suudessakin kulutushyödykkeiden hintojen, laadun ja markkinoinnin seurantaan. Havaituista rikkomuksista ja ongelmista ilmoitetaan toimivaltaiselle viranomaiselle. Tämä voi asiasta riippuen olla esimerkiksi kuluttajavirasto, kuluttajavalituslautakunta, kuluttaja-asiamies, tietosuojavaltuutettu, lääninhallitus tai terveystarkastaja.

Keskushallinnon kuluttajaviranomaisten kannalta on tärkeää, että kunnallinen kuluttajaneuvonta voi pyynnöstä avustaa niiden työtä hankkimalla aineistoa paikallistasolta. Kuluttajaneuvonnan laajeneminen koko maahan parantaa olennaisesti mahdollisuuksia saada tätä kautta tarvittavaa tietoa.

Kuluttajavalituslautakuntaa avustetaan lähinnä kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisiä ristiriitoja selvitetessä. Kuluttaja-asiamiehen ja markkinatuomioistuimen päätöksen toteutumisen seurannassa kuluttajaneuvonta voi olla apuna. Paikallisen tason tietoa voidaan tarvita myös kuluttajatutkimuksessa ja kuluttajapolitiikan suunnittelussa.

3.2. Kuluttajaneuvonnan järjestämistapa

Kunnallista kuluttajaneuvontaa koskevat säännökset edellyttävät nykyisin, että kuluttajaneuvontatehtäviä hoitaa kuluttajaneuvoja. Kuluttajaneuvojajärjestelmä on osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi ja toimivaksi. Väestömäärältään suurissa kunnissa paras ja tehokain ratkaisu on oman kuluttajaneuvojan palkkaaminen. Tarvittaessa kuluttajaneuvojia ja muuta henkilöstöä tulisi olla useampia palvelujen riittävyyden takaamiseksi.

Usean kunnan käsittävän alueen yhteinen kuluttajaneuvoja on taas osoittautunut hyväksi järjestelyksi nimenomaan sellaisissa tapauksissa, joissa yhteistyöhön osallistuvien kuntien tai joidenkin mukana olevien kuntien väestömäärä ei olisi riittävä kokopäivätoimisen kuluttajaneuvojan viran perustamiseen.

Kuluttajaneuvonnan tehtävien keskittämiseksi tietyille henkilölle saavutetaan monia etuja. Vastuu ja kokonaissuunnittelu on yksissä käsissä, tiedottaminen toiminnasta on yksinkertaista ja neuvoja on helposti tavoitettavissa. Neuvoille tulee yhteydenottojen kautta tietoja paikallisista kuluttajaongelmista, joiden pohjalta hän voi kohdentaa valistusta ja muutokin ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Neuvojan työn asianmukaisen hoidon kannalta välttämä-

tön koulutus ajankohtaisista asioista on helpommin järjestettävissä tietyille kohderyhmälle kuin laajoille, erilaisia tehtäviä hoitaville henkilöryhmille.

Vaikka lainsäädännössä asetetaan kunnille velvollisuus huolehtia tietyistä tehtävistä, on nykyisin pyrkimyksenä, että kunnilla on mahdollisuus päättää siitä, millä tavoin tehtävien hoito järjestetään. Kunnat voisivat siten esimerkiksi päättää, hoitavatko ne nämä tehtävät omalla henkilöstöllään vai hankkivatko ne palvelut muilta palveluiden tuottajilta.

Tämän periaatteen ulottaminen kunnalliseen kuluttajaneuvontaan merkitsee, että voimassa olevia kuluttajaneuvonnan järjestämistapaa koskevia säännöksiä ehdotetaan väljennettäväksi.

Kuluttajaneuvonnan toimivuuden kannalta on kuitenkin keskeistä, että kaikkien kuntien asukkailla on mahdollisuus korkealaatuiseen ja monipuoliseen kuluttajaneuvontaan ja että kaikki kuluttajaneuvontaan liittyvät tehtävät tulevat kunnan toimesta hoidetuksi. Tärkeää on myös, että kuluttajansuoja maan eri osissa ja eri kunnissa on mahdollisimman samantasoista.

Tämän mukaisesti ehdotuksessa on kuluttajaneuvonnan järjestämisessä pidetty tarkoituksenmukaisena ratkaisuna sitä, että kunta perustaa yhden tai useamman kuluttajaneuvojan viran tai työsopimussuhteisen tehtävän taikka sopii yhteistoiminnasta muun kunnan tai muiden kuntien kanssa.

Jotta kunnilla olisi valinnaisia mahdollisuuksia järjestää kuluttajaneuvonta edellä mainitun periaatteen mukaisesti, kuluttajaneuvojan virka tai tehtävä voisi olla myös osa-aikainen taikka yhdistetty kunnan muuhun virkaan tai tehtävään. Viimeksimainitussa tilanteessa tulee kunnan kuitenkin ottaa huomioon se, että kuluttajaneuvontaa hoitavan henkilön päätoimi tai tehtävä, johon neuvonnan hoitaminen on yhdistetty, ei ole ristiriidassa kuluttajaneuvonnan kanssa ja että neuvoja voi toimia puolueettomasti suhteessa elinkeinonharjoittajaan ja kuluttajaan. Lisäksi kuluttajaneuvontatehtävien hoitaminen on selkeästi erotettava muun viran tai toimen hoidosta.

Edellä sanottuun viitaten ei elinkeinoasiamiehen ja kuluttajaneuvojan tehtävien yhdistämistä eikä kuluttajaneuvojan tehtävien antamista yleiselle oikeusavustajalle voida pitää onnistuneena järjestelyinä.

Käytännössä voi erityisesti pienten kuntien

osalta tuottaa vaikeuksia järjestää kuluttajaneuvonta yhteistyössä muiden kuntien kanssa. Varmuutta ei myöskään ole siitä, että neuvontapalveluksia olisi kaikissa tapauksissa hankittavissa ostopalveluna toiselta kunnalta. Tämän vuoksi olisi ehdotuksen mukaan mahdollista, että kunta hankkii palvelut yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Kuitenkin kuluttajaneuvojan avustaminen yksittäisessä elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä ristiriitatilanteessa selvittämällä asia ja pyrkimällä asiassa sovintoratkaisuun edellyttää sellaista oikeudellisten asioiden tuntemusta, jota ei voida taata, jos näitä palveluja suorittaa yksityinen palvelujen tuottaja.

Eräät kotitalousneuvontaa harjoittavat järjestöt ovat ilmoittaneet olevansa valmiita tarjoamaan kunnille palvelujaan. Lähinnä nämä järjestöt ovat tällöin tarkoittaneet yleisen kuluttajavalistuksen ja henkilökohtaisen neuvonnan antamista. Sen sijaan kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien välisten ristiriitojen selvittämiseen ja sovitteluun eivät järjestöt ole ilmoittaneet yhtä suurta valmiutta.

Periaatteellista estettä sille, että kuluttajaneuvontaan kuuluvista eri tehtävistä kunnassa huolehtisivat eri tahot, ei ehdotuksen mukaan olisi. Koska kuluttajaneuvontaan kuuluvat eri osatehtävät muodostavat kokonaisuuden, jonka jakaminen osiin ei ole vaikeuksista toteutettavissa, tällaiseen järjestelyyn liittyy ongelmia. Osa tehtävistä voi jäädä suorittamatta ja toimintojen yhteensovittaminen tuottaa hankaluuksia. Kulutushyödykkeiden hintojen, laadun ja markkinoinnin seurantaan osallistumisen järjestäminen ja kuluttajaviranomaisten avustaminen sekä tietojen antaminen kuluttajaneuvonnan järjestämisestä saattaisivat nekin tuottaa pulmia, jos kuluttajaneuvontatehtävät jaetaan kunnassa eri tahojen hoidettaviksi.

Neuvontatehtävien antaminen yksityisten järjestöjen hoidettavaksi saattaisi olla ongelmallista myös sen vuoksi, että järjestöjen toimintatavat ja -muodot rakentuvat usein aatteelliselle pohjalle ja ovat riippuvaisia ennen kaikkea järjestön jäsenten tarpeista. Kunnallisen kuluttajaneuvonnan tulee palvella tasapuolisesti kaikkia kuntalaisia ja sitä järjestettäessä tulee pyrkiä saavuttamaan kaikkien kuntalaisten luottamus. Edellä esitettyyn viitaten kunnan olisi järjestettävä kuluttajaneuvontaan kuuluva kuluttajan avustaminen yksittäisessä kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisessä ristiriitatilanteessa perustamalla kuluttajaneu-

vojan viran tai tehtävän sopimalla yhteistoiminnasta muun kunnan tai muiden kuntien kanssa tai ostamalla palvelut muulta kunnalta myös siinä tapauksessa, että kuluttajaneuvonnan palvelut hankitaan muilta osin yksityiseltä palvelujen tuottajalta.

Kunnalla olisi ehdotuksen mukaan kuluttajaneuvonnan järjestämistavasta riippumatta aina vastuu kuluttajaneuvonnan kokonaisuunnittelusta ja siitä, että kaikki kuluttajaneuvonnan tehtävät tulevat ammattitaidolla ja asianmukaisesti hoidetuiksi.

3.3. Kuluttajaneuvonnan ohjaus ja suunnittelu

Kuluttajaneuvonnasta saadut kokemukset osoittavat, että neuvonnan antajien jatkuvalla koulutuksella on tärkeä merkitys tehtävien moninaisuudesta johtuen. Sopivan peruskoulutuksen lisäksi neuvonnasta vastaaville on välitettävä jatkuvasti tietoa kuluttajaa suojaavasta lainsäädännöstä ja sen soveltamiskäytännössä tapahtuvista muutoksista. Samoin on tarkoituksenmukaista tuottaa keskitetysti kuluttajaneuvonnassa tarvittavaa aineistoa kuluttajaneuvontaa hoitavien henkilöiden avuksi. Koulutus ja tiedonvälityksen järjestäminen olisivat ensisijaisesti kuluttajaviraston tehtäviä.

Lakiehdotuksen mukaan kuntien tulisi antaa kuluttajaneuvonnan järjestämisestä tietoja kauppa- ja teollisuusministeriölle ja kuluttajavirastolle. Tietojen saanti paikalliselta tasolta on tärkeää koulutuksen suunnittelun ja aineiston tuottamisen kannalta sekä yleisen kuluttajapolitiikan suunnittelun pohjaksi.

Kuluttajaneuvonnan suunnittelu kuntatasolla kuuluisi kunnille itselleen.

4. Asian valmistelu

4.1. Valmisteluelimet

Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti loka-kuussa 1989 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää mahdollisuuksia tarkistaa kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annettua lakia siten, että kuluttajaneuvonnan järjestämistapa jäisi kuntien ratkaistavaksi. Työryhmän tuli myös muutoin harkita kuluttajaneuvonnan järjestämisestä käytännössä saatujen kokemusten pohjalta tarvetta mainitun lain ja vastaavan asetuksen tarkistamiseksi.

Työryhmässä olivat edustettuina kauppa- ja teollisuusministeriö, valtiovarainministeriö, sisäasiainministeriö, elinkeinohallitus, Suomen Kaupunkiliitto, Suomen Kunnallislitto sekä Kunnalliset kuluttajaneuvot ry. Kuluttajavalituslautakunnan sihteeri toimi työryhmän pysyvänä asiantuntijana.

Työryhmä jätti ehdotuksensa kauppa- ja teollisuusministeriölle maaliskuussa 1990. Työryhmä ehdotti, että nykyinen laki kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa kumottaisiin kokonaan ja korvattaisiin uudella lailla. Ehdotuksen mukaan kunnat saisivat vapaammat mahdollisuudet päättää kuluttajaneuvonnan järjestämistavasta. Myös kuluttajaneuvonnan tehtäviä koskevia säännöksiä ehdotettiin eräiltä osin muutettaviksi. Työryhmän mielestä erillistä asetusta ei enää tarvittaisi, koska kaikki tarpeelliset säännökset ehdotettiin sisällytettäväksi lakiin.

4.2. Lausunnonantajat

Kauppa- ja teollisuusministeriö pyysi työryhmän ehdotuksesta lausunnon 15 viranomaiselta ja järjestöltä, joista yhtä lukuun ottamatta kaikki antoivat lausunnon. Lisäksi eräät tahot lähettivät omasta aloitteestaan lausunnon ehdotuksesta.

Myönteisesti työryhmän ehdotukseen suhtautuivat lausunnonantajista valtiovarainministeriö, Kotitalous- ja kuluttajaneuvottelukunta, Suomen Kaupunkiliitto, Suomen Kunnallislitto, Kunnallisen kotitalous- ja kuluttajaneuvonnan keskus, Keskuskauppakamari ja Kaupan Keskusvaliokunta. Kielteisesti tai varauksellisesti työryhmän kuluttajaneuvonnan järjestämistapaa koskeviin ehdotuksiin suhtautuivat oikeusministeriö, kuluttajaneuvosto, kuluttajasiames, kuluttajavalituslautakunta, Kunnalliset kuluttajaneuvot ry, Suomen Kuluttajaliitto ry sekä eräät Oulun ja Lapin kuluttajaneuvot.

Eräät lausunnonantajat eivät ottaneet selkeästi kantaa ehdotukseen. Esimerkiksi elinkeinohallitus ei esittänyt työryhmän mietintöön

muutoksia, mutta suhtautui varauksellisesti kuluttajaneuvonnan järjestämistapaa koskevaan ehdotukseen.

Nyt esillä oleva lakiehdotus perustuu pääosin työryhmän ehdotukseen. Annetuissa lausunnoissa esitetyt yksityiskohtia koskevat huomautukset on mahdollisuuksien mukaan pyritty ottamaan huomioon esitystä lopulliseen muotoon saatettaessa.

Oikeusministeriö on ilmoittanut kauppa- ja teollisuusministeriölle 20 päivänä kesäkuuta 1991 lähettämässään kirjeessä, että kuluttajaneuvontaan kuuluvaa kuluttajan avustamista kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisessä ristiriitatilanteessa ei voida järjestää hankkimalla nämä palvelut yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Lakiehdotusta on tämän johdosta tarkistettu.

5. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Lakiehdotuksella ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia. Valtionosuus kuluttajaneuvonnasta aiheutuviin perustamis- ja käyttökustannuksiin kuuluu niihin valtionosuuksiin, jotka sisältyvät kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain perusteella määräytyvään valtionosuuteen. Hallituksen esityksessä eduskunnalle kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun lain 8 §:n kumoamisesta (hall.es. 189/89 vp.) lokakuussa 1989 arvioitiin tähän yleiseen valtionosuuteen sisältyvän noin 7,5 miljoonaa markkaa valtionosuutta kunnalliseen kuluttajaneuvontaan.

Edellä mainitun lakiesityksen perustelujen mukaan kuntien kustannusten kunnallisen kuluttajaneuvonnan järjestämisestä arvioitiin olevan kaikkiaan noin 6,9 miljoonaa markkaa. Kunnille aiheutuvien kustannusten arviointi on varsin vaikeaa, koska nyt esillä olevan lakiehdotuksen mukaan kunnilla on käytettävissään monia erilaisia mahdollisuuksia järjestää kuluttajaneuvontaa. Näin ollen eri kunnille koituvat kustannukset kuluttajaneuvonnan järjestämisestä saattavat olennaisesti vaihdella.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa

1 §. Pykälän mukaan kunnan on järjestettävä kuluttajaneuvontaa. Pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevan lain 1 §:n säännöstä. Pykälän kieliasua on yksinkertaistettu.

2 §. Pykälä sisältää säännökset kuluttajaneuvonnan sisällöstä. Kuluttajaneuvonnan päätehtäviä olisivat yleinen kuluttajavalistus, henkilökohtainen neuvonta, kuluttajan avustaminen elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä ristiriitatilanteessa selvittämällä asiaa ja pyrkimällä asiassa sovintoratkaisuun, osallistuminen kulutushyödykkeiden hintojen, laadun ja markkinoinnin seurantaan ja muiden kuluttajaviranomaisten avustaminen näiden sitä pyytäessä. Tehtäviä on käsitelty tarkemmin edellä lakiehdotuksen yleisperusteluissa.

3 §. Pykälä sisältää säännökset kuluttajaneuvonnan järjestämistavasta. Ehdotusta laadittaessa on ensisijaisena pidetty joko sellaista järjestämistapaa, että kuluttajaneuvonnasta huolehtisi kunnallinen kuluttajaneuvoja, taikka vaihtoehtoa, jossa kunnat tekevät yhteistyösopimuksia toistensa kanssa tai ostavat palvelut toiselta kunnalta.

Jos kuluttajaneuvontaa ei voitaisi tarkoituksenmukaisella tavalla järjestää yhteistyössä muiden kuntien kanssa tai ostamalla neuvontapalvelut muulta kunnalta eikä kuluttajaneuvonnan järjestämistä kunnan omana toimintana olisi kuluttajaneuvontapalveluiden vähäisen kysynnän, kunnan asukasluvun vähäisyyden ja muiden vastaavanlaisten seikkojen vuoksi pidettävä tarpeellisenä, kunta voisi ehdotuksen mukaan hankkia kuluttajaneuvontapalvelut yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Kunta vastaisi tässäkin tapauksessa siitä, että tehtävät tulevat asianmukaisesti hoidetuksi.

4 §. Pykälän mukaan kuluttajaneuvonta olisi pääsääntöisesti maksutonta. Toisin kuin voimassa olevassa laissa, esityksessä ehdotetaan tämän ohella, että sellaisista kuluttajaneuvonnassa tarjottavista palveluista, joista syntyy erityiskustannuksia, voitaisiin periä maksu. Muun muassa tietopalvelut ja yksittäisten asioiden selvittämiseksi tarpeelliset tutkimukset ja selvitykset voisivat olla maksullisia.

5 §. Pykälän mukaan kuluttajaneuvontaa voisi saada ensisijaisesti kunnassa asuva henkilö. Tämä on perusteltua sen vuoksi, että kaikkien kuntien on vuoden 1992 alusta lukien järjestettävä kuluttajaneuvontaa ja kaikki kunnat saavat tähän toimintaan valtionosuutta. Kaikki kunnat joutuvat myös peittämään tästä toiminnasta aiheutuvia kustannuksia osittain kunnallisverotuksella.

Myös muille kuin kunnassa asuville voitaisiin kuitenkin antaa kuluttajaneuvontaa, jos siihen on aihetta asian nopean ratkaisemisen taikka muun perustellun syyn vuoksi. Tämä on tarpeen sen välttämiseksi, että opiskelijat, hoito- ja muissa laitoksissa sekä muut kunnassa tilapäisesti oleskelevat henkilöt jäisivät vailla kunnallisen kuluttajaneuvonnan palveluja.

6 §. Pykälässä säädetään kunnan velvollisuudesta antaa kauppa- ja teollisuusministeriölle ja kuluttajavirastolle tietoja kuluttajaneuvonnan järjestämisestä.

Kauppa- ja teollisuusministeriön tehtäviin kuuluu kuluttajapolitiikan johto valtakunnallisella tasolla. Tätä tarkoitusta varten ministeriöllä saattaa olla tarvetta saada tietoja kunnallisesta kuluttajaneuvonnasta.

Käytännössä yhteydenpidosta kuntien kanssa huolehtii kuluttajavirasto, joka ohjaa kuluttajaneuvontaa ja huolehtii kuluttajaneuvojen tarpeellisesta koulutuksesta ja tuottaa valistuksessa tarpeellista aineistoa kuluttajaneuvonnan käyttöön.

Kunnilta saatavien tietojen avulla pystytään kuluttajaneuvontaa kehittämään sekä suunnittelemaan kuluttajaviraston antama ohjaus ja koulutus sekä aineiston tuotanto tarpeita vastaavaksi.

Kuluttajaneuvonnan ohjaus ja valvonta kuuluu kunnalle. Ehdotuksessa ei — kuten ei voimassa olevassa laissakaan — aseteta rajoituksia sille, mikä kunnallinen valvontaelin on vastuussa kuluttajaneuvonnasta. Pykälän mukaan tehtävästä vastaisi kunnanhallitus tai kunnanvaltuuston määräämä sovelias lautakunta tai muu viranomainen. Yhteistoimintaluilla toiminnan valvonta ja ohjaus olisi järjestettävä kuntien välisellä sopimuksella.

7 §. Pykälän mukaan kunnalle myönnetään kuluttajaneuvonnan järjestämiseen valtion-

osuutta siten kuin kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetussa laissa säädetään. Ehdotus on samansisältöinen kuin voimassa olevan lain 9 §.

8 §. Pykälän mukaan tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella. Lakiehdotusta laadittaessa on ollut lähtökohtana, että asetusta kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa ei lain voimaantulon jälkeen enää tarvittaisi, koska lakiin sisältyvä yleisluonteinen sääntely riittää. Siltä varalta, että yksityiskohtaisempi sääntely kuitenkin katsottaisiin jatkossa tarpeelliseksi, lakiin ehdotetaan otettavaksi maininta mahdollisesta asetuksen antamisesta.

9 §. Pykälässä on voimaantulosäännös. Uudella lailla kumottaisiin voimassa oleva laki kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa. Samalla kumoutuisivat asetus kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa sekä kauppa- ja teollisuusministeriön päätös kunnallisen kulut-

tajaneuvojan kelpoisuusehdoista eräissä tapauksissa (322/81).

Kuluttajaneuvonnan järjestämisestä annetun lain 8 §:n kumoamisesta annetun lain (113/90) voimaantulosäännöksessä säädetään, että kunnan, joka ei ole tämän lain voimaan tullessa aloittanut kuluttajaneuvontaa, on aloitettava se viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1992. Koska tätä säännöstä ei ole tarkoitus kumota, se on otettu nyt esillä olevan lain voimaantulosäännöksen 3 momentiksi.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun eduskunta on hyväksynyt sen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kunnan on järjestettävä kuluttajaneuvontaa.

2 §

Kuluttajaneuvonnassa:

1) annetaan yleistä valistusta ja henkilökohtaista neuvontaa kulutus päätösten kannalta merkittävistä asioista sekä kuluttajan asemasta;

2) avustetaan kuluttajaa yksittäisessä elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä ristiriitatilanteessa selvittämällä asiaa ja pyrkimällä sovintoratkaisuun sekä ohjataan kuluttajaa tarvittaessa asianmukaiseen oikeussuojaelimeen;

3) osallistutaan kulutushyödykkeiden hintojen, laadun ja markkinoinnin seurantaan; sekä

4) avustetaan pyynnöstä muita kuluttajaviranomaisia.

3 §

Kunta voi järjestää kuluttajaneuvonnan perustamalla kuntaan yhden tai useamman kuluttajaneuvojan viran tai työsopimussuhteisen tehtävän, sopimalla yhteistoiminnasta muun

kunnan tai muiden kuntien kanssa taikka ostamalla neuvontapalvelut muulta kunnalta. Virka tai tehtävä voi olla myös osa-aikainen taikka yhdistetty kunnan muuhun virkaan tai tehtävään, jollei tästä aiheudu vaaraa kuluttajaneuvonnan puolueettomalle ja tasapuoliselle hoitamiselle.

Jos kuluttajaneuvonnan järjestäminen 1 momentissa tarkoitettulla tavalla ei ole tarkoituksenmukaista, kunta voi hankkia kuluttajaneuvontapalvelut yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Kuluttajaneuvontaan kuuluvat 2 §:n 2)-kohdassa tarkoitettut tehtävät on kuitenkin myös tässä tapauksessa järjestettävä siten kuin 1 momentissa säädetään.

4 §

Kuluttajaneuvonta on maksutonta. Erityiskustannuksia aiheuttavista palveluista kunta voi periä maksun.

5 §

Kuluttajaneuvontaa annetaan ensisijaisesti kunnassa asuville henkilöille.

6 §

Kunta on velvollinen antamaan kauppa- ja teollisuusministeriölle ja kuluttajavirastolle tietoja kuluttajaneuvonnan järjestämisestä. Kuluttajavirasto huolehtii kuluttajaneuvonnan ohjauksesta siten kuin kuluttajavirastosta annettussa laissa (110/90) säädetään.

Kunnassa kuluttajaneuvontaa valvoo ja ohjaa kunnanhallitus tai kunnanvaltuuston määräämä muu viranomainen.

7 §

Kunnalle myönnetään kuluttajaneuvonnan järjestämiseen valtionosuutta siten kuin kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetussa laissa (1273/88) säädetään.

8 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

9 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Tällä lailla kumotaan kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa 20 päivänä tammikuuta 1978 annettu laki (39/78) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Kunnan, joka ei tämän lain voimaan tullessa ole aloittanut kuluttajaneuvontaa, on aloitettava se viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1992.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri Pertti Salolainen

